

A decorative graphic of an unrolled scroll with ornate golden scroll holders and a central decorative flourish.

תורת הרי"ף

ביאורים, פנינים, מוסרים והידושים משיעורי
האדמו"ר רבי יאשיהו פינמל שליט"א
לפרשת השבוע

A decorative flourish consisting of a central scroll-like element with ornate scrollwork on either side.

פרשת וזאת

פרשת וארא

"וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֵל יִצְחָק וְאֵל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדֵי וְשְׁמֵי ה' לֹא נִדְעָתִי לָהֶם"

אדם שברגעים קשים ובזמני נפילה נמצא
באמונה ובבטחון יזכה לזמנים טובים
ולעליה גדולה

אנחנו מוצאים בפרשת השבוע, הקב"ה אומר למשה רבנו "וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֵל יִצְחָק וְאֵל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדֵי וְשְׁמֵי ה' לֹא נִדְעָתִי לָהֶם", הקב"ה מדבר אל משה רבנו בצורה קשה על זה שמשה רבנו מקשה ומכביד את זה שהקב"ה רוצה לשלוח אותו בשליחות לעם ישראל. נשאלת השאלה מה הפירוש ב"אל שדי", מדוע הקב"ה נקט דוקא בשם זה?

אלא אולי אפשר לפרש ע"פ הגמרא (חולק ס:) שטענה הלבנה לפני הקב"ה בגלל שאמרת לפניך דבר הגון שאין שני מלכים

שולטים בכתר אחד אתה ממעיט אותי, אמר הקב"ה ללבנה שגם הצדיקים עתידים להקראות על שמה יעקב הקטן שמואל הקטן דוד הקטן. וכך אפשר לבאר שהמילה שד"י בראשי תיבות יוצא ש'מואל, דוד יעקב גם בזמנים שיעקב אבינו היה בצער ובעוגמת נפש גדולה ובזמנים שדוד נודף והיה בצער גדול, כך גם שמואל שהיה אחד מהאמוראים הגדולים ולא זכה אפילו שיקראו לו רב שמואל, בזמנים הקשים האלה הם היו חזקים וידעו שיבואו זמנים אחרים שהם יהיו בעליה וחיוזק גדול הם קיבלו עליהם את מידת הדין של הירידה והנפילה בשמחה גדולה ובצורה הטובה ביותר.

וחה הפירוש "באל שדי ושמי ה' לא נודעת" להם" שהשם שד"י מראה ללמוד מוסר מהצדיקים ש'מואל, דוד יעקב שהיו צדיקים וקדושי עליון ועברו תקופות קשות ובכל אופן עם כל הצער והכאב נשאר באמונה ובטחון גדול בקב"ה.

וכך כל יהודי צריך ללמוד יסוד גדול, הרבה פעמים בחיים אדם עובר תקופות חזמנים קשים שאדם נמצא בירידה ובנפילה בדברים לא הגיוניים, והאדם צריך ללמוד מהלבנה ומהצדיקים שימואל, דוד יעקב.

וזו הגדולה של האדם שגם בזמנים קשים להישאר עם אמונה חזקה ובטחון וכך האדם צריך ללכת, ומתי שהאדם כך הולך יבאו זמנים שהאדם יהיה בעליה ובשמחה ובסיעתא דשמיא גדולה.

**וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן וַיֹּצִיג אֶל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאֶל פְּרַעֲהַ סֹלֶךְ סַעֲרִים לְהוֹצִיא אֶת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל סַעֲרֵץ סַעֲרִים**

הכוח הגדול של זכות אבות עומד לדורות
הבאים גם כשהאבות לא בחיים

אנחנו רואים שהקב"ה אומר למשה רבנו
ללכת אל פרעה, ופתאום רואים דבר של פלא
גדול התורה מתחילה לספר לנו את הייחוס
של עם ישראל "אֵלֶּה רְאִשֵׁי בֵּית אֲבֹתֶם בְּנֵי
רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל" ראובן וילדיו, שמעון
וילדיו, לוי וילדיו מגיעים למשה רבנו ואהרן
מספרים את הענף המשפחתי שלהם ופה
נעצר הייחוס לא ממשיכים לשבטים הבאים.
ואז התורה ממשיכה ומספרת לנו שמשה
רבנו בא אל פרעה לדבר איתו לגאול את
בני ישראל ממצרים. אם כך צריך להבין, אם
התורה מספרת לנו את הייחוס של עם ישראל

נתחיל מראובן עד סוף השבטים למה להגיע
עד לוי ושם לעצור?

ועוד שאלה יש לשאול, כשמשה הולך
לפרעה, הקב"ה מצווה אותו "פִּי יְדַבֵּר אֵלֵיכֶם
פְּרַעֲהַ לְאמֹר תִּנְנוּ לָכֶם מִזְפַּת וְאָמַרְתָּ אֵל
אֲהֲרֹן קַח אֶת מִסְךָ וְהִשְׁלַךְ לִפְנֵי פְרַעֲהַ יְהִי
לְתַנְיָן" לקחת את המקל לזרוק אותו לרצפה
ושיהפך לנחש. פרעה קורא לחרטומים הם
לוקחים את המקלות שלהם וזורקים אותם
וגם המקלות שלהם נהפכים לנחשים. המטה
של אהרן חוזר להיות מקל ואומרת התורה
"וַיִּבְלַע מִטֵּה אֲהֲרֹן אֶת מִטֵּהֶם" שהמטה של
אהרן בולע את כל הנחשים של החרטומים.
נשאלת השאלה אם רוצים לעשות נס
שהנחש יבלע את הנחשים של החרטומים
או שהנחש יבלע, למה הנחש חוזר להיות
מקל והמקל בולע את הנחשים?

אלא אפשר לפרש יסוד מפחיד שהמקל
מטמל את זכות האבות, הקב"ה שואל את
משה "מַה זֶה בְּיַדְךָ וַיֹּאמֶר מִטֵּה" (שמות ד, ב),

באיזה כוח תבוא לפרעה - במקל, משה רבנו מראה לפרעה את המקל שמסמל את הזכות האבות, ופרעה אומר לו באיזו זכות אתה בא אלי לגאול את בני ישראל, עם ישראל רשעים מה אלו עובדי עבודה זרה אף אלו עובדי עבודה זרה, באיזה כוח אתה רוצה שיגאלו?

אומר משה רבנו בכוח המקל זכות האבות, זורקים את המקל, נהפך לנחש דבר חי, הדבר החי חוזר להיות מקל שהוא יבש והוא כלום, ואז הדבר היבש כמו מת בולע את הנחשים. מה זה זכות אבות? גם אם הורים וסבות נפטרו, עדין הכוח שלהם חי וקיים. והוי מתחמם כנגד אורן של חכמים, והוי זהיר בגחלתו שלא תקנה, שששיכתו נשיכת שועל, ועקיצתו עקיצת עקרב, ולחישתו לחישת שרף, וכל דבריהם פגחלי אש (אמת ב. ט) גם אם הנחש לא קיים והמקל נהייה יבש, עדיין המקל יכול לבלוע.

זה מה שמראה משה לפרעה תיזהר מדבר אחד מזכות אבות, לכן מונה התורה מראובן

עד משה ואהרן שהלכו בזכות האבות. וכמו שאמרנו בעבר אם יש לפני האדם ללכת לרב לקבל בריכה או לקבר צדיק שנפטר להתפלל, לאן ילך? ילך לקבר הצדיק, כי שם יש כוח גדול למקל הזה היבש של זכות אבות יותר מהנחש שנושך.

”וַיַּעַל הַצַּפְרָדֵּעַ וַתִּבֶּס אֶת אֶרֶץ סַעְרִים”

בכל אדם יש את יסוד המסירות נפש
שתרמו הצפרדעים בבראה

הגמרא מספרת (טנהודין סז): שרבי אלעזר היה דורש על מכת צפרדע שהייתה צפרדע אנת שחשויצה ומילאה את כל מצרים, ורבי עקיבא היה דורש שהייתה צפרדע אחת שהמצרים היו מכים אותה, ומהמכות שהיכו אותה יצאו הרבה צפרדעים וזו הייתה מכת צפרדע. בא אליו רבי אלעזר ואמר לו עקיבא

מה לך ולדברי הגדה, כלך מדברי הגדה ולך תלמד נגעים ואהלות, לא כך היה, אלא צפרדע אחת הייתה שוקה להם ובאו הרבה צפרדעים ולא כמו שאתה אומר שצפרדע אחת הייתה, והיכו אותה ויצאו הרבה צפרדעים מהצפרדע הזו.

צריך להקשות קושיה, התורה הקדושה זו תורה של כולנו ולכל אחד יש זכות לומר את דעתו בתורה, כל אחד יכול להתווכח וכל אחד יכול לומר את דעתו. רבי עקיבא רוצה לומר את דעתו שהייתה צפרדע אחת ומהמכות שהיכו אותה יצאו הרבה צפרדעים זכותו לומר, למה משתיקין אותו שיפסיק לומר דברי הגדה ושילך לנגעים ואהלות?

אז חשבנו לפרש ולומר, חז"ל אומרים לנו (ברכות סא:) בשעה שהוציאו את ר' עקיבא להריגה זמן ק"ש היה והיו סורקים את בשרו במסוקות של ברזל. ורבי עקיבא היה סובל יסורים קשים ביותר. תלמידיו ראו אותו ואמרו לו רבנו כן נראה אותך מת? אמר להם

כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך
אפילו נוטל את נשמתך אמרתי מתי יבא לידי
ואקיימנו ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו, ואז
פרחה נשמתו ונפטר. שואלים המפרשים מה
הפירוש כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה
מתי יבא לידי ואקיימנו?

אלא הפירוש הוא כך, הקב"ה ברא את
האדם ביום השישי ולא בימים לפני, אתרי
שברא את כל הבריאה אמר הקב"ה לכל
החיות והעופות בואו נבנה משהו הטוב
ביותר בעולם, וכל אחד יתרום את הטוב שלו,
האריה תרם מהכוח שלו, הנשר תרם מהכוח
שלו, כל חיה תרמה את הטוב שלה לבריאה
שהולכת להיבראות, ומה נברא? האדם
הראשון בחיר הבריאה, שיש בו סחות מכל
הבריאה כולה. ולכן המשנה אומרת (אבות ה, כ)
"הוּי עֵז כְּנֶמֶר וְקַל כְּנֶשֶׁר, וְרֵץ כְּכִי וְגִבּוֹר כְּאַרִי"
האדם יכול להיות עז כנמר כי הנמר תרם
לאדם את העוזת שלו, וכך להיות קל כנשר כי
כל הכוחות של החיות טמונים באדם.

מתי שתרמו כל החיות את הכוחות, הצפרדע נתן שתי כוחות לאדם, כוח אחד של השירה וההלל לאלוקים, והכוח השני כוח של מסירות נפש. ורואים את זה במכת הצפרדע, כאשר השם אמר לצפרדעים לבוא הם קפצו בתוך האש, נכנסו לתוך התנורים של המצרים מסרו את נפשם, הצפרדע נתן לאדם את הכוח למסור את החיים.

אז ע"פ זה אפשר לבאר ולומר, רבי עקיבא אומר לצפרדע לא הייתה מסירות נפש, כי בבריאה של הצפרדע לא נבראה עם מסירות נפש גדולה, אלא הייתה צפרדע אחת ונולדו עוד צפרדעים בדרך נס שמסרו את הנפש והם לא צפרדעים רגילים וטבעיים. אם כך ע"פ סברת רבי עקיבא אין מספיק כוח של מסירות נפש לאדם, כי לפי רבי עקיבא הצפרדעים נבראו על ידי נס, ואם כך הם לא תרמו לאדם כוח חזק בבריאת העולם של מסירות נפש.

אומר לו רבי אלעזר כלך מדברי הגדה, אנחנו כן קיבלנו כוח של מסירות נפש מהצפרדעים וזה הטבע שלהם, ולכן לך תלמד נגעים ואהלות. לכן היה קשה לרבי עקיבא כל חייו למסור נפש, וכל חייו היה מחכה לרגע לומר "שמע ישראל" במסירות נפש ורבי אלעזר אומר לו כלך מדברי הגדה כי אתה מחליש את הכוח של המסירות נפש.

וכמו שרואים (לקיש תהלים, קט) כאשר דוד המלך סיים לכתוב את ספר התהלים וזה עליו דעתו, המדרש אומר שבאה צפרדע לדוד ואמרה לו דוד למה וזה דעתך, אני כל רגע אומרת אלפי שירות לקב"ה, מיד דוד המלך שתק. ושאלנו איך צפרדע אחת יכולה להוכיח את דוד המלך, למה שתק דוד המלך? אלא אמרנו שהכוח של השבח וההלל להשם הוא מהצפרדע שתרמה בבריאת העולם, ולכן דוד שתק כי קיבל את הכוח מהצפרדע.

וניתן לפרש כך גם לגבי התחש שהייתה חיה שנבראה רק לצורך המשכן, או שאלנו

למה לא נבראה בבריאת העולם? אלא הגמרא אומרת שעודה של התחוש היה יפה מאוד, ואם הייתה בבריאת העולם הייתה תודמת כוח יופי נדיר לאדם, ועם יופי כזה אנשים היו חוטאים הרבה, ולכן השם ברא אותה רק לצורך המשכן ולא בבריאת העולם.

"וְהַסְפָּה אֲשֶׁר נִהְפַךְ לְנֶחֱשׁ תִּקַּח בְּיַדְךָ"

כוח האמונה שלומדים מהמטה

אנחנו רואים בפרשת השבוע ובכלל בפרשות האלה שמושה רבנו עשה ניסים מעל הטבע, וכל מקום שהלך משה רבנו, הלך עם המטה עם המקל שהיה לו "וְאֵת הַמֶּטֶה הָיָה תִּקַּח בְּיַדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בוֹ אֶת הָאוֹתוֹת" (שמות ד, יז). משה רבנו קרע את הים, הרים את המטה והים נקרע לשניים. הרבה מהניסים והגפלאות במצרים היו עם המטה. הקב"ה

אומר למשה רבנו לשכנע את בני ישראל שיאמינו שהקב"ה שלח אותנו על ידי שיקח את המקל ויזרוק אותו, המקל נהפך לנחש ואחרי שהקב"ה אומר למשה שיגע בזנב הוא חוזר להיות מקל. הרבה דברים גדולים היו על ידי המטה הזו, מאיפה המקל הזה שזיה אצל משה רבנו?

אלא אפשר לפרש ולומר, רבותינו הקדושים אומרים (פירי דבי אליעזר, מ) שהמטה הזה היה אצל אדם הראשון, אחרי כן עבר לאבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב. התורה הקדושה מספרת מתי שיעקב ברח מעשו, עשו שלח את אליפז להרוג את יעקב ויעקב נתן לאליפז את כל רכשו, יעקב אבינו נשאר בלי כלום בחיים רק עם המטה ואמר **"כִּי בְמִקְלִי עֲבַרְתִּי אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה וְעַתָּה הֵייתִי לְשֵׁנִי מַחְזוֹת"** (בראשית לב, טו). זה אותו מטה שהיה אצל יהודה כשתמר ביקשה את המטה הפתיל והחותם **"וְתֹאמַר חֲתָמְךָ וּפְתִילְךָ וּמִסְפָּה"**

אֲשֶׁר בְּיַדְךָ וַיִּתֵּן לָהּ" (בראשית לח, יח), זה אותו מטא שיהיה אצל משה רבנו.

המדרש (ילקוט שמעוני) מספר מתי שמשה רבנו ברח ממצרים אחרי שהרג את המצרי שהרג איש עברי, הגיע לבית של יתרו. בבית של יתרו היה מקל שהיה תקוע באדמה, ויתרו היה אומר מי שיוציא את המקל הזה, יתן לו את צפורה בתו לאשה. כל מי שניסה להוציא את המטה לא הצליח, עד שבא משה רבנו ושילף את המטה.

זה המטה שהיה אצל משה רבנו ואיתו קרע את הים, עשה את העשר מכות, זה המטה שהיה גם אצל אהרן אחיו והוא המשך אצל כל מנהיגי גדולי עם ישראל. כך גם מתי שבנו בני ישראל את המשכן במדבר, המטה הזה שימש לברית התיכון במשכן שהיה העמוד שדרה של כל המשכן. המטה הזה היה בעל כוחות ויכולות גדולים שאין להם שני והוא סימל את כל הדברים הגדולים שהיו וקרו לעם ישראל.

אם ניקח את המילה מק"ל בראשי תיבות יוצא מיעולם קיוונו לך. האמונה של האדם בקב"ה צריכה להיות אמונה מוחלטת, אדם צריך כל הזמן לקוות לקב"ה, האמונה שאנחנו מאמינים בקב"ה צריכה להיות כמו המטה מיעולם קיוונו לך, אמונה נצחית וחזקה. וכמו שהגמרא אומרת (סנהדרין כ) על שלמה המלך שמלך על העליונים על השרים ועל אשמדאי ועל התחתונים, אחרי כן הצטמצמה מלכותו רק לתחתונים, אחרי כן רק על ארץ ישראל, אחרי כן רק על ירושלים, אחרי כן רק על ביתו, ואח"כ מטתו ולבסוף מלך רק על מקלו. שלמה המלך איבד את הכל ומה שנשאר איתו בסוף זו רק האמונה שהייתה לו, וזה מה שנאמר שמלך על מקלו מיעולם קיוונו לך, עם אמונה מוחלטת.

המקל מסמל על אמונה ודבקות בקב"ה, וזה הכוח של אבות העולם שהיה להם תמימות גדולה ואמונה גדולה בקב"ה. לכן האדם צריך לחזק את האמונה בכל כוחו

בקב"ה וכמה שהאדם מחזק את האמונה
בקב"ה, הוא יזכה לברכה והצלחה וכל הטוב.

— — — — —

"וְשָׂמְתִי פֶדֶת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמֶּךָ"

ארבע הכנסות בליל הסדר וארבעת
הדרכים לדרוש את התורה מתקנים את
קלקול הדעת מהסטרא אחרא

אנחנו רואים בפרשת השבוע הקב"ה אומר
"וְשָׂמְתִי פֶדֶת" אומר רבי יעקב אבוהצירא
(פתיחי חותם) האותיות פ"ת במילה פ'דת' יוצא
בגימטריא לילית שלא טוב לומר את שמה.
אומר רבי יעקב שבזכות הד' ארבע כוסות
ששותים בליל הסדר עם ישראל, הארבע
גלויות שבני ישראל גלו ונפרדו והוצאתי
והצלתי וגאלתי ולקחתי, עושים הפרדה בכוח
של לילית בין האות פ' לאות ת', ובזכות האות
ד' עם ישראל נגאלים מהכוח של לילית.

וכך אפשר לבאר על האות ד' הארבע
 כוסות ששותים בליל הסדר, אומר המדרש
 (במד"ד י, ח) **הַדְּעַת מִתְחַלֶּקֶת בְּאַרְבַּע חֻלְקִים,**
שְׁנַיִם בְּשֵׁנֵי הַחֻלְוֹת וְחֻלְקֵי אֶחָד בְּפֶה וְחֻלְקֵי אֶחָד
בְּלֵב. וכשאדם שותה יין אומר המדרש הוא
 פוגם בארבע מקומות אלו, כוס ראשונה פוגע
 בכליה ראשונה, כוס שניה בכליה השניה,
 כוס שלישית בלב וכוס רביעית בפה. חזה מה
 שכתוב על אדם הראשון ששתה יין על פי
 המאן דאמר שעץ הדעת היה יין, וכך הביא
 רעה לעולם. כשאדם שותה יין בשביל תאוה
 ובשביל דברים לא טובים נכנס יין יצא סוד
 (עירובין סד.) נכנס יי"ן שזה בגימטריא שבעים
 יצא סו"ד שגם יוצא בגימטריא שבעים.

לכן האדם צריך לדעת מתי ששותה יין
 בלי מחשבה, יוצא לו הכוח של הסוד של
 הסיעתא דשמי"א חזה מה שאדם הראשון
 חטא. והכוח של הארבע כוסות האלה
 שנכנסים בין האות פ' לאות ת' הוא לתקן
 את הדעת של האדם, על ידי הארבע דרכים

לדרוש את התורה שהם פרד"ס פ"שט ר"מו
 ד"ש ס"ה. כך האדם, על ידי שמכניס את
 הארבע דרכים של הפרד"ס הוא מתקן את
 הקלקול של לילית שמצד הסטרא אחרא,
 שמתורבת ומקלקלת כל חלקה טובה וזו
 הפדת שעם ישראל נאל ונושע מכל דבר רע.

"לְמַעַן יִהְיֶה הָאֵת הַזֶּה"

מעלת מצוות תפילין שניתנה לפני מתן
 תורה

אנחנו מוצאים בפרשת השבוע התורה
 הקדושה אומרת לנו "לְמַעַן יִהְיֶה הָאֵת הַזֶּה"
 מסביר לנו מור זקנו רבי יעקב אבוחצירא
 שהקב"ה ציווה על מצוות תפילין לפני שבני
 ישראל קיבלו את התורה. וכך גם אפשר
 להביא ראיה, מובא בתנא דבי אליהו (ילקוט
 שמעוני, ס' תש"ח) בשבת השניה אחרי שיצאו בני

ישראל ממצרים, היה את המקושש שקושש עצים ביום השבת וחילל את השבת. אמר הקב"ה למשה רבנו מדוע מחללים הם את השבת?

ענה לו משה רבנו, כל השבוע יש להם את מצוות תפילין שמגינה ושומרת עליהם שלא יחטאו, ובשבת שאין להם מצוות תפילין הם חטאו וחיללו את השבת. משמע שעוד לפני שקיבלו את התורה הייתה להם מצוות תפילין כי את התורה קיבלו חמישים ימים אחרי שיצאו מארץ מצרים, והשבת השנייה הייתה שלושה ימים אחרי קריעת ים סוף. את מצוות תפילין הקב"ה ציווה מיד כשיצאו ממצרים ולכן "קדש לי כל בכור פטר כל יתום" היה לפני נתינת התורה.

אם כך כמה מעלות רמות יש להנחת תפילין, שהקב"ה נתן את הנחת תפילין לפני שנתן לעם ישראל את השבת במרה ולפני מותן תורה. כמה אדם צריך להיזהר במצוות תפילין וכמו שאומרת הגמרא (ראש

העמ' י.) פושעי ישראל בגופן מאי ניהו, אמר
רב קרקפתא זלא מנח תפלין אוי לאדם
שלא מניח תפלין שנקרא מפרשעי ישראל.
המעלה של התפלין גדולה ביותר שמניחים
תפלין של יד להכניע את הלב ותפלין בראש
להכניע את המוח של האדם ותנתג לאדם
ללכת בדרכים טובות, מיישרת את אורחותיו
של האדם ומכופפת אותו ללכת בדרך טובה.
לכן כל אדם צריך להשתדל לא רק שהוא
יקפיד בתפלין אלא לזכות גם אחרים ללבוש
תפלין. וגם אם האדם לא מצליח לכוון את
הכוונות הראויות בתפלין על ידי שזיכה אדם
אחר בתפלין, אם הוא יכוון את הכוונות יש
לאדם חלק ושכר בתפלין שהוא הניח.

”לְמַטְו יִהְיֶה הָאֵת הָאֵה”

האדם צריך שכל מעשיו יהיו לשם שמים
וגם אם באמצע נכנס דבר שלא לשם

שמיים בסוף חייב שהמעשה יהיה לשם
שמיים

מצוות התפילין זו אחת המצוות הגדולות והקדושות של עם ישראל. וכמו שאומר רבי שמעון בר יוחאי בזהר הקדוש (מדיש הנעלם ח"א סכט.) על הפס' "וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם" שהמקדש שהקב"ה אומר לשכון בתוכו זה התפילין. מתי שאדם מניח תפילין הוא מקיים את ציווי הקב"ה "וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם". אנחנו רואים שיש הבדל גדול בין התפילין של יד לתפילין של ראש, וידוע שיש מחלוקת בין האחרונים האם מצוות תפילין היא שתי מצוות, מצוות תפילין של יד ומצוות תפילין של ראש או שזו מצוה אחת מצוות תפילין של יד ושל ראש. אצל האשכנזים מברכים על תפילין של יד וגם מברכים על תפילין של ראש, אצל הספרדים מברכים רק ברכה אחת על תפילין של יד ושל ראש.

אומרת הגמרא (ברכות ו) "וְרָאוּ כָּל עַמֵּי
הָאָרֶץ כִּי שָׁם הָיָה נִקְרָא עֲלֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ" (ברבים
כת"י) ותניא ר' אליעזר הגדול אומר אלו תפילין
שמראש, רבי אליעזר הגדול אומר כי שם ה'
נקרא עליך זה תפילין של ראש ויראו ממך
שכל העולם יפחד ממך בכוח מצוות תפילין
של ראש. אז הייתה לנו קרשיה חזקה למה על
תפילין של ראש נאמר "וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי
שָׁם הָיָה נִקְרָא עֲלֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ", מה מיוחד כ"כ
בתפילין של ראש שגורם לכל העולם לפחד
מהאדם, ולמה לא נאמר כך גם על תפילין של
יד, למה רק על תפילין של ראש?

וצריך לדעת שבתפילין יש ארבע פרשיות,
בתפילין של ראש יש ארבע בתים וכל פרשה
מחולקת בבית אחד, בתפילין של יד כל
הארבע פרשיות זה בבית אחד על קלף אחד.
ועל זה ביארנו בעבר ואמרנו שידוע שיש
לאדם חמישה חושים שמיעה, ראייה, ריח,
טעם ומישוש. הארבע חושים הראשונים הם
בראש, כנגד זה יש תפילין של ראש למתן את

ארבעת החושים. וכנגד חוש המישוש שמים את התפילין ביד למתן את כוח המישוש.

ועוד שאלה קשה אפשר לשאול, ידוע שביום כיפור כהן גדול לא לובש בגדי זהב כי הזהב מזכיר את חטא העגל שבני ישראל אספו זהב בשביל העגל. יש דברים שלא עושים אותם כדי שלא להזכיר חטאים ודברים מסויימים שהאדם עשה בעבר, אז נזהרים לא לעשות דברים שיכולים להזכיר חטאים מהעבר, ויש עוד דבר של פלא גדול שנאמר על תפילין של ראש, מתי שעושים תפילין של ראש צריך להכניס בתוך התפירה של התפילין גיד של עגל, והשל"ה הקדוש ועוד כמה מפרשים אומרים שזה צריך לבלוט כלפי חוץ וכך גם בבית יוסף ובזוהר הקדוש. אם כך מה העניין להוציא בתפילין שזה דבר כ"כ מקודש גיד ודוקא של עגל ולא של חיה אחרת בתוך התפילין, מה העניין בזה להזכיר את חטא העגל או דברים אחרים לא טובים שעם ישראל עשה בעבר?

ועוד אפשר לשאול למה לא מניחים תפילין של יד ביד ימין, כל דבר של הקב"ה זה ימין ה' עושה חיל ותפילין מניחים "וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל יָדְךָ" (שמות י, טו) היד הקהה החלשה ביד שמאל, למה דוקא ביד שמאל. ועוד מניחים את התפילין בקיבורת, מקום מוסתר שלא יהיו גלויות, תפילין של יד צריכות להיות מכוסות. וכך גם הסיפור עם אלישע בעל כנפיים שלקח את תפילין של ראש ולא של יד. מה מיוחד בתפילין של ראש שהם גלויות ותפילין של יד מכוסות, ולמה שמים אותם ביד הקהה ולא ביד ימין?

אז אפשר לבאר ולומר כך, כתוב ברבותינו הקדושים שתפילין של יד מסמל על שלא לשמה ומתוך שלא לשמה בא לשמה ולכן גם מסתירים אותם. תפילין של ראש מסמל על לשם שמיים מוחלט. ידוע שהקב"ה רצה לברוא את העולם בדין וראה שלא יכול העולם להתקיים והוסיף לזה רחמים. אם כך צריך לדעת שהמחשבה הראשונה שעולה

לאדם בדעת היא זכה וטהורה ונקיה, אבל ברגע שהיא יוצאת מהראש ומגיעה בפועל למעשים שעושים, בדרך היא מתקלקלת ויורדת מכל המעלות שלה.

וכמו שאומרת הגמרא (ברכות יז.) ור' אלכסנדר ברב דמצלי אמר הכי רבון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיטה ושעבוד מלכות. מהנקודה הראשונה עד הסוף באמצע זה מתקלקל, המחשבה הראשונה היא טהורה וקדושה וכמו שהקב"ה אמר למשה רבנו "החֲדֵשׁ הַזֶּה לְכֶם רֹאשׁ חֲדָשִׁים" (שמות יב, ב) והראיה לו את הלבנה, אבל מהרגע שרואים את הלבנה בקידוש החודש, הלבנה גדולת ונהיית אח"כ קטנה, ככה גם המחשבה הראשונה היא טהורה ונקיה, אחר כך עליות וירידות אינטרסים, זה עולה ויורד או גדל או נהיה קטן.

וכך זה גם תפילין של ראש שזה דבר וך ונקי, דבר מרומם ביותר. אבל מהרגע שזה

נכנס זך ונקי עד הרגע שזה מגיע לפועל למעשה, בדרך יש הרבה שיבושים. וכך יוצאים מהתפילין של ראש שתי רצעות כביכול לשמה ושלא לשמה, אבל בסוף הם מתחברים יחד בקשר של הראש ונהיה אחד. וזה מה שאמר משה רבנו לקב"ה "וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים אֶת מִצְוַתְּךָ שְׂמַח לִי הָרְאָה לִי הַקַּבֵּה קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִילִין שֶׁל רֹאשׁ. הַמְחַשְׁבֵּה הָרִאשׁוֹנָה הִיא טְהוֹרָה וְקְדוּשָׁה לְשֵׁם שְׁמַיִם, אֲתוּרֵי כֵן הִיא יוֹרֶדֶת לְשֵׁמָה וְלֹא לְשֵׁמָה עִם אֵינְטֵרְסִים, בְּסוּף צְרִיךְ לֵהִיחַת הַקֶּשֶׁר שֶׁל הַתְּפִילִין שֶׁקוֹשֵׁר אֶת זֶה.

לכן משום שהתפילין זה דבר קדוש לשם שמיים ומרומם ביותר, כל דבר שהוא קדוש ולשם שמיים השטן נלחם בו חזק מאוד, אומר הקב"ה תוציא לשטן חתיכה. וכמו שכשהאדם אוכל ופוחדים שהשטן יקטרג על האוכל ועושים מים אחרונים, כמו ביום כיפור שזה יום מקודש ולא רוצים שהשטן יקטרג ונותנים לו את השעיר המשתלח.

ככה התפילין מסמל את המחשבה העילאית הראשונה, שהשטן לא יקטרג מיד בבוקר נותנים לו את הגיד הקטן של העגל להוריד את הקטרוג שלו.

"וְהָיָה לָךְ לְאוֹת עַל יָדְךָ"

בכוח מצוות תפילין ומצוות הציצית
להתייש את כוח היצר הרע ולהרחיק את
האדם מעבירה

אחת מהמצוות הגדולות והחשובות שהקב"ה נתן לעם ישראל זו מצוות תפילין, הכוח של מצוות תפילין גדול ביותר שמגינה ושומרת, מצילה את האדם מכל חטא ומכל דבר רע. ידוע מה שאומר המדרש (תנא דבי אליהו, טו) מתי שהמקושש הוציא עצים בשבת וחילל שבת, שאל הקב"ה את משה רבנו אם הוא יודע למה המקושש חילל את השבת,

ענה משה רבנו שהוא לא יודע. אמר הקב"ה למשה רבנו בגלל שבכל ימות השבוע יש להם תפילין ששומרות ומגנות עליהם שלא יחטאו, בשבת שאין להם תפילין אז יש יצר הרע שגובר עליהם, לכן עמד אותו אדם וחילל שבת. מיד נתן הקב"ה לבני ישראל את מצוות ציצית שהציצית תשמור עליהם שלא יחטאו.

על פי זה אפשר לבאר ולומר יסוד גדול, במצוות תפילין יש תפילין של יד ותפילין של ראש. יש מחלוקת בין הספרדים לאשכנזים, האשכנזים סוברים שמצוות תפילין מתחלקת לשתי מצוות שונות תפילין של יד זו מצוה אחת ותפילין של ראש זו מצוה שנייה, לכן גם הם מברכים שתי ברכות, ברכה על תפילין של יד וברכה על תפילין של ראש. הספרדים סוברים שתפילין של יד ותפילין של ראש הן מצוה אחת.

בתפילין של ראש יש ארבע בתים כאשר בכל בית פרשה אחת, כל אחת על קלף אחד

ובתפילין של יד יש את כל הארבע פרשיות
ביחד על קלף אחד בבית אחד. נבוא ונשאל
מדוע בתפילין של ראש יש ארבע פרשיות
בארבע בתים שונים ובתפילין של יד יש
פרשה אחת בבית אחד?

אלא אפשר לבאר כך, ידוע שהקב"ה
נתן לאדם חמישה חושים חוש הריח, חוש
הטעם, חוש השמיעה וחוש הראיה. ארבע
חושים נמצאים בראש של האדם יש את
החוש החמישי שנמצא ביד, חוש המישוש.
הקב"ה נתן את התפילין של ראש שיש בהם
ארבע בתים וארבע פרשיות כנגד ארבע
חושים שיש בראש. אוזניים שאדם שומע,
ידי שאדם מריח, טעם שאדם טועם, ראייה
שאדם רואה. הארבע בתים האלה בתפילין
של ראש מתיש את הכוח של היצר הרע
שנמצא בארבעת החושים שבראש ותפילין
של יד מתיש את הכוח של היצר הרע שנמצא
בחוש המישוש.

אם כך החמישה חושים שמכניסים ומוציאים לתוך הגוף והנפש של האדם את הטוב ואת הרע, על ידי מצוות תפילין מתישים ומחלישים את הכוח של היצר הרע ומגבירים את הקדושה והדברים הרוחניים שהאדם יוכל להתגבר על היצר הרע שלו וללכת למצוות ולמעשים הטובים.

בשאר הזמנים יש לאדם את מצוות הציצית, טלית קטן. אדם שלובש טלית קטן הקב"ה שומר עליו ומרחיק אותו מכל רע, וכמו שאומר המדרש שענה הקב"ה למשה למה המקושש חטא וחילל שבת, כי לא הייתה להם מצוות ציצית ולא הניחו תפילין בשבת, ובלי ציצית ותפילין האדם מהר מתדרדר לחטא. אבל אם יש לאדם ציצית בשבת ובכל ימות השבוע תפילין, התפילין שומרים על האדם והציצית מגינה על האדם

שימנע מן החטא וידבק בקב"ה, בקדושה
במצוות ובמעשים הטובים.

